

ΣΧΕΔΙΟ ΟΜΙΛΙΑΣ
ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ – ΥΠΑΡΧΕΙ ΛΥΣΗ;

Έχω παρακολουθήσει αρκετές ομιλίες και παρεμβάσεις για τα κακώς κείμενα του συστήματος παραγωγής Δημοσίων Έργων και ιδιαίτερα στο χώρο των μελετών, αφού είμαι εν ενεργεία μελετητής και έχω μεγαλύτερο ενδιαφέρον γι αυτό. Δεν ενθυμούμαι να έφυγα ποτέ με αισιόδοξη διάθεση ότι κάτι θα γίνει καλύτερα.

Οι συνάδελφοι που παρουσίασαν το θέμα, είτε με πιο διπλωματικό, είτε με πιο καυστικό λόγο, ανέλυναν το θέμα σε πολλές από τις διαστάσεις του, χρησιμοποιώντας και πραγματικά περιστατικά. Θα ανέμενε μετά από αυτό κανείς ότι αφού έχει ανιχνευτεί με ιδιαίτερη επιτυχία και σε βάθος το πρόβλημα, η θεραπεία των προβλημάτων θα ήταν θέμα ημερών. Ακόμα και τα πολλά κεφάλια της Λερναίας Ύδρας της παθογένειας ήταν πλήρως εντοπισμένα και αναλυμένα. Αλλά φευ!

Τι είναι αυτό που διατηρεί την παθογένεια του συστήματος, παρά τις νομοθετικές παρεμβάσεις, τις προβλέψεις και όλες τις άλλες προσπάθειες που έγιναν από ανθρώπους που πάλεψαν για να πετύχουν κάτι;

Γιατί δηλαδή με απλά λόγια, η παρατυπία έχει γίνει κανόνας και, ακόμα και σήμερα, που ζούμε τη χειρότερη κρίση των Νεότερων Χρόνων και θα περίμενε κάποιος να είμαστε πιο προσεκτικοί, τα κρούσματα παρατυπιών μάλλον αυξάνονται παρά ελαττώνονται.

Παθογένεια δεν είναι μόνο ο Δήμαρχος που παίρνει τον νόμο για κάποιες εξαιρέσεις στη διαδικασία αναθέσεων για να διευκολυνθεί και τον κάνει κανόνα στις αναθέσεις, επενδύοντας τις πράξεις του με εξώφθαλμη αδιαφάνεια και φωτογραφικούς όρους και δεν έχω κανένα πρόβλημα να τους κατονομάσω και δημόσια.

Παθογένεια είναι και η άγνοια του νόμου και των αποφάσεων στις επιτροπές αξιολόγησης με αποτέλεσμα τα περισσότερα πρακτικά να είναι μνημεία άγνοιας του τι ακριβώς πρέπει να κριθεί, όταν βεβαίως δεν φαίνεται στο κείμενο η εξωτερική καθοδήγηση. Έχουμε φτάσει π.χ. στο σημείο που οι χαρακτηρισμοί κατά την «κρίση» των μελών των επιτροπών να μην αντιστοιχούν στην βαθμολογία που δίνεται, δημιουργώντας είτε εύλογα ερωτήματα, ή υπονιές συναλλαγής.

Παθογένεια είναι και ο τρόπος που βαθμολογούνται στην οικονομική προσφορά τα γραφεία μελετών όταν ο διαγωνισμός γίνεται με το άρθρο 6 του Ν.3316/05. Παρά το ότι έχει επισημανθεί εδώ και καιρό και γραπτώς προς το Υπουργείο με παραδείγματα, δεν έχει γίνει ακόμα τίποτα.

Παθογένεια είναι ακόμα η άνιση μεταχείριση ελληνικών και ξένων γραφείων, εις βάρος των ελληνικών στο θέμα των πτυχίων. Μια ξένη εταιρεία μπορεί να συμμετάσχει σε οποιονδήποτε διαγωνισμό παρουσιάζοντας το δυναμικό που απαιτείται, καλύπτοντας όλες τις τάξεις των πτυχίων, μια ελληνική εταιρεία Ε' τάξης δεν μπορεί να συμμετάσχει ούτε καν σε διαγωνισμούς με ανώτερο ζητούμενο το Δ' τάξης πτυχίο.

Παθογένεια είναι ακόμα και η πρόσφατη διάταξη πως όλοι οι συμμετέχοντες στο πτυχίο της μελετητικής εταιρείας πρέπει να έχουν φορολογική έδρα στον ίδιο νομό, κάτι αρκετά δύσκολο για γραφεία της περιφέρειας.

Παθογένεια ακόμα είναι τα μέλη των επιτροπών αξιολόγησης που προέρχονται από τον Δημόσιο Τομέα να έχουν και σωρεία άλλων καθηκόντων και τα Πρακτικά των επιτροπών να καθυστερούν εξαιρετικά.

Και ο κατάλογος των παθογενών αιτιών δεν έχει τέλος.

Δεν μπορώ σε καμία περίπτωση, ως πολίτης αυτής της χώρας, να δέχομαι ότι η εξήγηση της αιτίας που συμβαίνουν όλα αυτά είναι το σύστημα, ή οι συστημικές αδυναμίες του Κράτους ή οι εκάστοτε Κυβερνήσεις κ.ο.κ. Είναι ενοχλητικές υπεκφυγές. Η ευθύνη ανήκει ολοκληρωτικά σε πρόσωπα.

Πολύ ωραία τα καταγγέλεις θα πει κάποιος, λύσεις υπάρχουν;

Προφανώς και υπάρχουν θα απαντούσαν πολλοί, άλλωστε ο Τεχνικός ιδιαίτερα κόσμος πρεσβεύει ότι ουδέν πρόβλημα άλυτον. Το ζητούμενο είναι αν υπάρχει διάθεση να λυθούν, ή όλοι βολεμένοι από αυτήν την κατάσταση, σφυρίζουμε αδιάφορα ή καταγγέλλουμε όπου δεν οφελούμαστε οι ίδιοι.

Και παραλλάσσοντας την γνωστή Παγκάλειον ρήσιν αναρωτιέμαι: «Μήπως όλοι μαζί τα κάνουμε, εξουσία, φορείς και άτομα σε μία αγαστή συνεργασία; Μήπως είμαστε όλοι συνένοχοι; Το λίγο ή πολύ καμία σημασία δεν έχει».

Θέλω να πιστεύω πως υπάρχουν ακόμα ζωντανά κύτταρα ανάμεσά μας που θέλουν και αγωνίζονται.

Τι άραγε είναι αυτό που θα μπορούσε, κατ' αρχάς να μειώσει τους φορείς της παθογένειας και να δημιουργήσει την Μαθηματική ακολουθία που θα τείνει προς τον μηδενισμό του φαινομένου;

Θεωρώ ότι αυτό μπορεί να εδραιωθεί πάνω σε 3 πυλώνες: Παιδεία, Πρότυπα και Δικαιοσύνη. Με την σειρά αναφοράς η προτεραιότητα.

Δεν είμαι δάσκαλος (θα μου επιτρέψετε να αποκαλέσω έτσι όλους τους εκπαιδευτικούς) για να σας θυμίσω για μία ακόμα φορά την σπουδαιότητα της σωστής Παιδείας. Ως πολίτης όμως και μαχόμενος επιστήμονας, δεν μπορώ να πω ότι είμαι ικανοποιημένος από την εκδοχή της Παιδείας που παρέχεται σήμερα. Δεν είναι Παιδεία η ώθηση προς βαθμοθηρία, δεν είναι Παιδεία η πολύ καλή γνώση υπολογιστών, δεν είναι μόνο επάγγελμα η δουλειά του δασκάλου. Η παραγωγή από τα μαθητικά θρανία πολιτών με μόνο στόχο την επίτευξη υλικών στόχων, αποτελεί τον καλύτερο σπόρο για να δημιουργηθεί παθογένεια σε οποιαδήποτε έκφραση της κοινωνικής ζωής, πόσο μάλλον στα Δημόσια Έργα. Δεν είναι τυχαίο που ακούμε τα τελευταία χρόνια παραλλαγές του «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα» και έχουμε σύγχυση σε έννοιες όπως απέδειξε και η γνωστή από τηλεοράσεως ρήση πρώην υπουργού «ότι είναι νόμιμο είναι και ηθικό».

Η Παθογένεια επωάστηκε για μεγάλο διάστημα. Για να απομακρυνθεί απαιτεί αρκετό χρόνο. Το σημαντικό είναι η μόλυνση της εποχής μας να μην επεκταθεί στις επόμενες γενιές. Γι αυτό το λόγο το θέμα της Παιδείας, όσο και αν δεν δίνει βραχυπρόθεσμες λύσεις, είναι το σημαντικότερο. Προστατεύει τους νέους πολίτες από το διαβρωμένο κατεστημένο.

Ο δεύτερος πυλώνας είναι τα Πρότυπα. Δεν χρειάζεται να αναπτύξω ότι τα πρότυπα αυτά δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να είναι αναγκαστικά τα πρόσωπα που προβάλλονται συνεχώς από τα ΜΜΕ. Δεν χρειάζεται να θυμίσω την κατάληξη πολλών προσώπων που προκάλεσαν θαυμασμό στην Κοινή Γνώμη και σήμερα είναι φυλακή. Τα πραγματικά πρότυπα, όσα είναι ζούνε δίπλα μας, κινούνται δίπλα μας, τα αναγνωρίζουμε όλοι όταν κάνουμε διάλειμμα στο κυνήγι μόνο των υλικών αγαθών, ή της εφήμερης δόξας. Αυτούς πρέπει να αναδείξουμε και να προβάλλουμε τα επιτεύγματά τους. Εδώ θα μου επιτρέψετε να αναφέρω ένα παράδειγμα που πηγάζει από τον εορτασμό των 80 χρόνων του ΤΕΕ, όπου τιμήθηκαν οι αρχαιότεροι εν ενεργεία τότε Μηχανικοί ένας άνδρας (Στάικος) και μια γυναίκα (Βακαλοπούλου). Και αναφέρομαι πρωτίστως στα θεσμικά όργανα των Μηχανικών και ιδιαίτερα στο ΤΕΕ. Καλή η κριτική, είτε συμφωνούμε ο καθένας μας είτε όχι, αλλά καλύτερο να έχεις θέσεις που να στηρίζονται σε υγιείς δυνάμεις του τόπου.

Ο τρίτος πυλώνας είναι η Δικαιοσύνη. Καμία χώρα δεν μπορεί να λέγεται Δημοκρατική και ευνομούμενη, αν δεν εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη λειτουργία της Δικαιοσύνης και φυσικά αν και οι Δικαστικοί λειτουργοί δεν ανταποκρίνονται με ευσυνειδησία στα καθήκοντά τους. Ιδιαίτερα στον τομέα των έργων, όπου υπάρχει διαχείριση Δημοσίου χρήματος, οι ελεγκτικοί μηχανισμοί θα πρέπει να είναι παντού, στελεχωμένοι με ικανούς, εφοδιασμένοι με σύγχρονη τεχνολογία και άνευ αργοπορίας να ελέγχουν και αποδίδουν ευθύνες αστραπιαία. Είναι ευνόητο ότι χρειάζονται μια σειρά από νομοθετικές ρυθμίσεις για να λαμβάνονται γρήγορα όλες αυτές οι αποφάσεις και το ΤΕΕ πρέπει να πρωτοστατήσει σε αυτόν τον αγώνα.

Σε περιόδους οικονομικών κρίσεων, όπως η σημερινή, η απαίτηση κράτους δικαίου είναι παλλαϊκό αίτημα. Και δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι οι πρωταίτιοι και οι συνένοχοί τους στην παθογένεια και στην διασπάθιση του δημοσίου χρήματος πρέπει να οδηγούνται στη Δικαιοσύνη και αν βρίσκονται ένοχοι, στις φυλακές. Αν η Δικαιοσύνη ολιγορεί, ή χαρίζεται, ή χρησιμοποιεί 2 μέτρα και 2 σταθμά τότε η κοινωνία βράζει και κυοφορούνται ανεπιθύμητες καταστάσεις και εκτροπές.

Η Ελλάδα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Δίκαιο ομιλεί για ίση αντιμετώπιση των πολιτών και ίσες ευκαιρίες. Η διαφθορά, η διαπλοκή αλλά και η ανικανότητα εμποδίζουν την εφαρμογή αυτής της πολιτικής και πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα.

Θα μπορούσε να πει κανείς ότι καλούς νόμους διαθέτουμε. Η παθογένεια δημιουργείται από τον τρόπο που τους εφαρμόζουμε. Θα ήταν λοιπόν καλό, στο νομοθετικό μας οπλοστάσιο να προσθέσουμε κάποιες διαδικασίες, με σαφείς και αυστηρούς χρονικούς περιορισμούς (όχι εφαρμογή κανόνων όπως αυτοί του ελέγχου από το Ελεγκτικό Συνέδριο, που λυπάμαι που το λέω, δημιούργησαν περαιτέρω Παθογένεια και έχουν θέσει σε ζωνή αμφιβολία την ιδέα που είναι κατά βάση σωστή) και κάποια ανεξάρτητα ευέλικτα όργανα, παράλληλα με την ενδυνάμωση των 3 προαναφερθέντων πυλώνων.

Αυτά τα όργανα (αρχές) πρέπει να καλύπτουν όλο το φάσμα παραγωγής Δημοσίων έργων και να επανδρωθούν από έμπειρα και καταξιωμένα στελέχη και ΠΡΟΦΑΝΩΣ όχι με κομματικές ή παραταξιακές αναλογίες. Αυτές θα μπορούσε ενδεικτικά να είναι

- 1.Ανεξάρτητη Αρχή (όργανο) ελέγχου Διακηρύξεων: Σκοπός η αποφυγή παρανομιών στους όρους, φωτογραφικών διατάξεων και πονηριών στις ημερομηνίες. Κοινώς «ομορφιές» και αλητείες τέλος.
- 2.Ανεξάρτητη Αρχή (όργανο) εκδίκασης Ενστάσεων. Να καταργηθεί όλη αυτή η χρονοβόρα διαδικασία ενστάσεων, προσφυγής κλπ και να αντικατασταθεί με μία αρχική ένσταση σε αυτήν την Αρχή και μετά μόνο Δικαστική επίλυση.
- 3.Ανεξάρτητη Αρχή (όργανο) παρακολούθησης Συμβάσεων:
- 4.Ανεξάρτητη Αρχή (όργανο) παραλαβής μελετών και έργων.

Δεν έχουν περάσει πολλά χρόνια που το τότε Υπουργείο Δημοσίων Έργων ήταν αρμόδιο για πολλά έργα. Το αίτημα της αποκέντρωσης και ιδιαίτερα της παραχώρησης έργων στη δικαιοδοσία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ήταν και λογικό και δημοκρατικό. Η χρήση όμως της αρμοδιότητας αυτής όταν δόθηκε, χωρίς να θέλω να μηδενίσω το έργο όλων των φορέων Τ.Α., πολλαπλασίασε την παθογένεια, σε τέτοιο σημείο που μάλλον απογοητευτικά συναισθήματα προκαλεί. Τον τελευταίο χρόνο έχω καταγράψει σωρεία προκλητικών διακηρύξεων, αποφάσεων και ενεργειών αρχόντων της Τ.Α. Πολλοί συνάδελφοι καταγγείλαμε και προσφύγαμε στις διαδικασίες που δίνει ο Νόμος. Εκεί διαπιστώσαμε με έκπληξη ότι η καταστρατήγηση της νομοθεσίας με προκλητικό τρόπο, ελάχιστα απασχόλησε αυτούς που έπρεπε, και ή τα θέματα θάφτηκαν ή τα έργα άλλαξαν όνομα ή οδηγήθηκαν εκεί που προορίζοντο από άλλες οδούς. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι απαιτείται πλέον η θεσμοθέτηση και λειτουργία Ανεξάρτητων οργάνων - Αρχών, που όταν διαπιστώνουν παρατυπίες να τις ακυρώνουν και όταν αντιλαμβάνονται πρόθεση δημιουργία κανόνων αδιαφάνειας και διαπλοκής, να στέλνουν απ' ευθείας τους ενόχους στη Δικαιοσύνη.

Ίσως είναι σκληρά τα μέτρα που προτείνω. Είναι σκληρή όμως και η πραγματικότητα, που έχει και το δικό της μερίδιο ευθύνης για την οικονομική κρίση που βιώνουμε. Ή θα λάβουμε μέτρα ή θα μείνουμε αδρανείς και συνένοχοι και τότε δεν πρέπει να ενοχλούμαστε αν ένας νέος Πάγκαλος μας πει: Μαζί τα κάναμε!

Νίκος Στρατηγέας
Πολ. Μηχ. ΕΜΠ (1978)
Διευθύνων Σύμβουλος της μελετητικής εταιρείας
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ Α.Ε.